

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 555/2015-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. septembra 2015 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Jozefom Borisom, Advokátska kancelária, Belehradská 1, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci v jej prítomnosti a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 41 CoE 203/2013 a jeho uznesením z 27. júna 2013, ako aj postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 27/2014 a jeho uznesením z 29. októbra 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. marca 2015 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“) pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci v jej prítomnosti a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa č. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 41 CoE 203/2013 a jeho uznesením z 27. júna 2013 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“), ako aj postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 27/2014 a jeho uznesením z 29. októbra 2014 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“; spolu aj „napadnuté uznesenia“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že 19. novembra 2010 [REDACTED] - otec maloletých detí - podal na Okresnom súde Zvolen návrh na výkon rozhodnutia vzhľadom na to, že sťažovateľka nerešpektuje právoplatné rozhodnutie Okresného súdu Zvolen č. k. 5 P 362/2008-181 z 1. apríla 2009 a sústavne vykonáva obštrukcie a úkony smerujúce k tomu, aby otcovi zabránila stretnut sa s maloletými deťmi. Okresný súd Zvolen sťažovateľku potrestal dvakrát pokutou za to, že nerešpektovala právoplatné rozhodnutie súdu, a to uznesením č. k. 25 Em 1/2010-90 z 18. apríla 2011 vo výške 60 eur a uznesením č. k. 25 Em 1/2010-219 z 8. septembra 2011 vo výške 60 eur.

2.1 Následne v ďalšom konaní Okresný súd Žiar nad Hronom po zmene príslušnosti súdu, vychádzajúc zo znaleckých posudkov, záznamov zo stretnut maloletých detí s otcom za prítomnosti pracovníkov Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny - pracovisko Žiar nad Hronom (ďalej len „UPSVaR“) a zo svojich osobných pozorovaní z realizácie stretnut v období od podania navruhu, t. j. od 19. novembra 2010, až do rozhodnutia zo 6. februára 2013, dospel k záveru, že sťažovateľka vždy rešpektovala výzvy súdu, výzvy UPSVaR, rešpektovala dohody a sú uradmi riadne spolupracuje. Okresný súd Žiar nad Hronom nemal za preukázaný výlučný a negatívny vplyv matky na maloleté detí, ktorého dôsledkom je odmietavé správanie sa detí voči otcovi [REDACTED], o vo svojich zisteniach jednoznačne a nevyvrátiteľne nepotvrdili ani znalci, a preto zamietol návrh otca, ktorým sa domáha ukladania pokút matke.

2.2 Oprávnený - otec [REDACTED] - podal proti uzneseniu Okresného súdu Žiar nad Hronom č. k. 7 Em 1/2012-678 zo 6. februára 2013 v zákonnej lehote odvolanie. Krajský súd ako odvolací súd uznesením sp. zn. 41 CoE 203/2013 z 27. júna 2013 rozhodol tak, že (i) zmenil v časti výrok uznesenia Okresného súdu Žiar nad Hronom, ktorým tento zamietol návrhy oprávneného na uloženie pokút povinnej tak, že sťažovateľke uložil pokutu vo výške 100 eur, a (ii) potvrdil v časti výrok, ktorým Okresný súd Žiar nad Hronom zamietol návrh oprávneného, aby súd vyzval príslušný štátny orgán, aby zastavil výplatu prídavku a príplatku k prídavku na maloleté deti sťažovateľke. Krajský súd svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že záver Okresného súdu Žiar nad Hronom považuje za nesprávny. V odôvodnení uvádza: *„Komplexným posúdením celej veci je zrejmé, že vzťahy medzi rodičmi po rozvode sú natoľko napäté, že vzájomné nezhody a konflikty riešia za prítomnosti maloletých detí, čo sa odzrkadlilo na ich psychike a aj správaní. Tieto skutočnosti vyplývajú aj zo záverov a výpovedí znalcov z odboru psychológie. Aj keď okresný súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia uviedol, že nemá za preukázané, že by syndróm zavrhnutého rodiča bol spôsobený matkou, odvolací súd poukazuje na skutočnosť, že maloleté deti žijú v spoločnej domácnosti s matkou, s otcom sa stretávajú raz maximálne dvakrát do týždňa a tieto stretnutia ani nemožno nazvať stretnutiami, ale len vzájomnými pokrikovaniami, nie to ešte realizáciou styku a rešpektovaním rozhodnutia súdu o úprave styku. Práve matka by mala priaznivo vplývať a psychicky pripravovať deti na styk s otcom. Z vyjadrení psychologičky [REDACTED] vyplýva, že deti v čase po rozvode, resp. až do roku 2010 otca ľúbili, mali s ním pekný vzťah, hoci mali voči nemu výhrady, nevedia jednoznačne uviesť, prečo otca označujú za zlého. Odvolací súd poukazuje na skutočnosť, že otec využil všetky zákonné prostriedky na to, aby mohol realizovať styk s maloletými deťmi tak, ako bol upravený rozhodnutím súdu. Napriek odmietavému správaniu, deti pravidelne navštevuje, nosí im darčeky, s matkou sa snažil aj o mimosúdnu dohodu, o čom svedčí aj neúspešný pokus o mediáciu zo dňa 01.03.2013. Bezúspešne skončila aj spolupráca s ÚPSVaR, RPPS Žiar nad Hronom, podľa ktorého za daných podmienok v súčasnej dobe nie je možné pozitívne ovplyvniť vzťahy medzi otcom a deťmi, spolupráca s rodinou bola ukončená a Mgr. [REDACTED] navrhla, že ak je otec presvedčený, že mu poradenská pomoc môže byť užitočná, odporučila iného poradcu. S ohľadom na uvedené skutočnosti vyššia súdna*

úradníčka zistila, že zo všetkých oslovených psychológov s problematikou zavrhnutého rodiča pracuje len MUDr. [REDAKOVANÉ], sedenia u ktorej sú plne hradené rodičmi vo výške 30,-Eur na hodinu. Otec sa k oznámeniu uvedenej skutočnosti vyjadril tak, že v prípade, že matka nebude financovať polovicu terapie, celú terapiu bude financovať sám. Matka vo vyjadrení dňa 19.04.2013 uviedla, že nemá finančné prostriedky na to, aby sa podieľala na financovaní takejto terapie, ale vopred napadla neobjektívnosť posudkov, preto navrhla, aby okresný súd matke neuložil povinnosť spolupracovať s MUDr. [REDAKOVANÉ]. Aj na základe uvedených skutočností odvolací súd dospel k názoru, že matka nedostatočne spolupracuje pri realizácii rodičovských práv otca. Odmietanie akéhokoľvek návrhu otca, či súdu na riešenie daného problému svedčí o tom, že matka súdne rozhodnutie nerešpektuje a dobrovoľne ho neplní predovšetkým odmietaním psychickej prípravy detí na styk s otcom. Preto považoval odvolací súd uloženie poriadkovej pokuty v sume 100,- Eur, za nevyhnutné a účelné, realizujúc jej donucovací charakter. Odvolací súd v tejto súvislosti poukazuje aj na ust. § 37 ods. 2 zákona č. 26/2005 Z. z. o rodine, ktoré upravuje miernejšie zásahy na ochranu riadnej výchovy maloletých detí, preto apeluje na rodičov maloletých detí, aby prehodnotili svoje správanie a jeho následky na vývoj maloletých detí. ...

Vzhľadom na matkino dlhodobé nerešpektovanie právoplatného rozhodnutia súdu o úprave styku maloletých detí s otcom, ktoré sa odzrkadlilo aj na správaní a postojoch detí voči otcovi,

o má za následok odmietanie styku s otcom, odvolací súd aplikáciou ust. § 272 ods. 2 O.s.p. rozhodol o opakovanom uložení poriadkovej pokuty matke maloletých detí. ...

Skutočnosť, že matka žije s deťmi v spoločnej domácnosti a už tretí rok nedostatočne vplýva na deti, na čo poukázali vo svojich vyjadreniach aj znalci, je základným dôvodom zhoršenia vzťahov detí s otcom. ...

Odvolací súd, vzhľadom na laxný prístup matky k povinnostiam vyplývajúcim jej z rodičovských práv a povinnosti v spojení s rozhodnutím súdu, považuje ukladané sankcie za nevyhnutné.“

2.3 Keďže sťažovateľke bolo podľa jej presvedčenia poučením odňaté jej ústavné právo na spravodlivý súdny proces, obrátila sa dovolaním na najvyšší súd z dôvodu, že jej

nebola umožnená účasť na tomto konaní, kde by mala možnosť uviesť svoje dôkazy. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 5 Cdo 27/2014 z 29. októbra 2014 dovolanie sťažovateľky odmietol. V odôvodnení uviedol: «... dovolanie v prejednávanej veci bolo podané proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým tento rozhodol v súlade s ustanovením § 223 a 239 ods. 3 O.s.p., uznesením vo veci výkonu rozhodnutia súdu o úprave styku oprávneného s maloletými deťmi. Dovolací súd preto konštatuje, že dovolanie proti dotknutému uzneseniu nie je prípustné. Nad rámec posúdenia dovolania povinnej, dovolací súd dodáva, že dovolací súd považuje za potrebné poukázať na to, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 239 ods. 3 O.s.p. v zmysle ustálenej judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky úpravu styku rodičov s dieťaťom, (kam patria aj otázky výkonu právoplatného rozhodnutia súdov v týchto veciach) nemožno považovať za obmedzenie alebo pozbavenie rodičovských práv a povinností (Rc 55/1996). Dovolanie proti takémuto rozhodnutiu nie je prípustné. ...

Žalobkyňa tvrdila existenciu procesnej vady konania v zmysle § 237 písm. f O.s.p., teda že jej sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, ktorej vady sa súdy dopustili tým, že rozhodli na základe nesprávnych skutkových zistení, svoje rozhodnutia náležite neodôvodnili. ... Dovoláním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spĺňa požiadavku na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu. ... Pri aplikácii zákonných predpisov sa súdy neodchýlili od znenia príslušných ustanovení a nepopreli ich účel ani význam, preto dovoláním napadnuté rozhodnutie nemožno považovať za neodôvodnené. Za porušenie základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľky. ...

Pokiaľ by dovolateľka namietala tzv. prekvapivosť rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré bolo spôsobené tzv. prekvapivými, resp. nečakanými rozhodnutiami, podľa judikatúry najvyššieho súdu nastane vtedy, ak odvolací súd svoje rozhodnutie „nečakane“ založil na iných právnych záveroch, než súd prvého stupňa, pričom účastníkovi bolo odňaté právo namietat správnosť (novo zaujatého) právneho názoru na inštančne vyššom súde. V týchto prípadoch spravidla odvolací súd vyvodil svoj (iný) právny záver zo skutočností, ktoré súd prvého stupňa výslovne právne neposudzoval. V prejednávanej veci odlišný právny názor

odvolacieho súdu od prvostupňového súdu bol vysvetlený, preto námietka dovolateľky v tomto smere nedôvodná. Odvolací súd dostatočne v odôvodnení vysvetlil dôvody, pre ktoré zmenil rozhodnutie súdu prvého stupňa v otázke uloženia poriadkovej pokuty povinnej za nerešpektovanie právoplatného rozhodnutia súdu o úprave styku maloletých detí s oprávneným. Náležite rozobral aj podstatu jej povinnosti vo vzťahu k oprávneniu maloletých detí na prípravu na stretnutie s oprávneným zo strany povinnej. Keďže dovolanie v predmetnej veci nie je prípustné v zmysle ustanovenia § 239 ods. 3 O.s.p. a dovolací súd nezistil žiadnu podmienku jeho prípustnosti ani podľa ustanovenia § 237 O.s.p., dovolanie matky maloletých detí dovolací súd v zmysle ustanovenia § 243b ods. 4 v spojení s § 218 ods. 1 písm. c) O.s.p. odmietol. Vecnú správnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia dovolací súd vzhľadom na jeho neprípustnosť neskúmal.»

3. Sťažovateľka v úvode svojich námietok proti napadnutým uzneseniam uvádza, že krajský súd pri zmene uznesenia Okresného súdu Žiar nad Hronom rozhodoval bez toho, aby si vypočul názory maloletých detí na stretávanie sa s otcom. Sťažovateľka - podľa jej slov - v konaní pred krajským súdom žiadala o vypočutie maloletých detí v záujme vyjadrenia ich vlastného názoru, ktorý z vlastných pozorovaní veľmi dobre poznal Okresný súd Žiar nad Hronom, a preto rozhodol tak, že návrhy otca maloletých detí zamietol. Naopak, odvolací krajský súd podľa sťažovateľky bez toho, aby si vyžiadal nové stanovisko ÚPSVaR a aj stanovisko sťažovateľky k podanému odvolaniu otca maloletých detí, rozhodol bez pojednávania iba na základe odvolania otca maloletých detí.

3.1 Sťažovateľka svoju sťažnosť smeruje proti takému odôvodneniu uznesenia, z ktorého bol vyvodенý záver najvyššieho súdu, ktorý viedol k výroku o odmietnutí dovolania. Sťažovateľka uvádza, že v platnom zákone č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“) nie je uvedené rozhodovanie o uložení pokuty, naopak, uloženie pokuty sa riadi ustanovením § 272 a § 273 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“).

3.2 Podľa sťažovateľky je zrejmé, že v priebehu súdnych konaní neboli vykonané rozhodujúce právne procesné úkony tak zo strany krajského súdu, ako i najvyššieho súdu, ktoré by boli v súlade s § 120 ods. 2 OSP a ktoré by spravodlivo smerovali k meritórnemu rozhodnutiu vo veci návrhu otca maloletých detí na uloženie pokuty sťažovateľke.

4. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd o jej sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„Základné právo priznané sťažovateľke Ústavou SR podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, jej právo dané Európskym dohovorom o ľudských právach a základných slobodách podľa čl. 6 ods. 1 a ako aj porušenie práva jej maloletých detí podľa Dohovoru o právach dieťaťa, v čl. 3. Zájmy dieťaťa, ods. 1 postupom a rozhodnutím Krajského súdu Banská Bystrica vo veci sp. zn.: 41/CoE/203/2013 zo dňa 27.06.2013 a postupom a rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci sp. zn.: 5/Cdo/27/2014 zo dňa 29.10.2014 porušené bolo.

Ústavný súd SR... zrušuje rozhodnutie Krajského súdu Banská Bystrica vo veci sp. zn. 41/CoE/203/2013 zo dňa 27.06.2013 a rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci sp. zn.: 5/Cdo/27/2014 zo dňa 29.10.2014.

Ústavný súd SR... vracia 1 vec na ďalšie konanie.

Ústavný súd SR... odkladá vykonateľnosť napadnutého právoplatného rozhodnutia Krajského súdu Banská Bystrica vo veci sp. zn. 41/CoE/203/2013 zo dňa 27.06.2013 a ukladá Okresnému súdu Žiar nad Hronom aby sa dočasne zdržal vykonávania tohto právoplatného rozhodnutia.

Ústavný súd Slovenskej republiky... priznáva sťažovateľke za porušenie jej základného práva primerané finančné zadosťučinenie 3.000,- Eur. Krajský súd v Banskej Bystrici je povinný vyplatiť sumu vo výške 3.000,- Eur a to do jedného mesiaca odo dňa vyhlásenia nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky v sídle Ústavného súdu Slovenskej republiky na účet sťažovateľky.

Sťažovateľke priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 271,52 Eur...“

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo

ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorich predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd navrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde navrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, navrhy, ktoré nemajú zákonom predpisane nalezitosti, neprípustné navrhy alebo navrhy podane niekým zjavne neoprávneným, ako aj navrhy podane oneskorene moze ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. ústavný súd moze odmietnuť aj navrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

6. O zjavnej neopodstatnenosti saznosti mozno hovoriť vtedy, ak namietaným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dojst k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sazovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej pricinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú saznosť preto mozno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil ziadnu moznosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (porov. napr. I. ÚS 105/06, II. ÚS 66/2011, III. ÚS 155/09, IV. ÚS 35/02).

III.

7. Predmetom sťažnosti je námietka sťažovateľky, že napadnutými uzneseniami všeobecných súdov došlo k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci v jej prítomnosti a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na spravodlivé konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v zmysle prerokovania veci v jej prítomnosti a práva vyjadriť sa k vykonaným dôkazom, ako aj práva podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa tým, že (i) krajský súd si nevyžiadal stanovisko sťažovateľky k podanému odvolaniu oprávneného, ďalej tým, že (ii) krajský súd rozhodol o odvolaní bez nariadenia pojednávania, a nakoniec tým, že (iii) najvyšší súd nesprávne vyložil a aplikoval ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku a zákona o rodine a s tým spojenú právnu úpravu neprípustnosti dovolania proti konkrétnemu uzneseniu druhostupňového súdu.

8. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

Podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

9. Ešte skôr, ako ústavný súd uvedie závery z predbežného prerokovania sťažnosti v zmysle namietaného porušenia už citovaných právnych noriem (a teda nimi garantovaných ústavných práv sťažovateľky), nemôže ústavný súd nespomenúť, že predmet sporu pred všeobecnými súdmi, obsah napadnutých uznesení, ich dopad na právnu situáciu sťažovateľky, právne závery všeobecných súdov, ako aj v napadnutých uzneseniach

artikulované a sťažovateľkou v sťažnosti uvedené odkazy na všeobecnými súdmi ustálený skutkový stav a vykonané dôkazy indikujú, že napadnuté uznesenia (predovšetkým napadnuté uznesenie krajského súdu) sa týkajú taktiež hmotných ústavných práv sťažovateľky, najmä základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života v zmysle čl. 19 ods. 2 ústavy alebo základného práva na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 ústavy, ale aj základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

9.1 Napriek tomu, že sťažovateľka je pred ústavným súdom zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom, ústavný súd vzhľadom na v bode 9 uvedené závery vyzval listom z 27. mája 2015 sťažovateľku na prípadné doplnenie svojej sťažnosti, či už v smere doplnenia obsahu sťažnosti (argumentácie), alebo petitu sťažnosti (označenie ďalších ústavných práv, ktoré mohli byť porušené). Sťažovateľka však listom doručeným prostredníctvom právneho zástupcu ústavnému súdu 7. júla 2015 nerozšírila svoju argumentáciu alebo petit o ďalšie články ústavy, ktoré mohli byť napadnutými uzneseniami porušené, a tak sa ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti mohol zaoberať iba možným porušením ústavných práv sťažovateľky označených v sťažnosti (t. j. čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa), keďže ústavný súd je v zmysle § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde viazaný návrhom na začatie konania, v tomto prípade sťažnosťou a jej petitom (k viazanosti ústavného súdu návrhom porov. napr. I. ÚS 36/98, III. ÚS 250/2012, IV. ÚS 234/2010).

K namietanému porušeniu ústavných práv sťažovateľky napadnutým uznesením krajského súdu

10. Bez potreby uvádzania širších všeobecných východísk k dotknutým ústavným právam sťažovateľky je potrebné uviesť, že z napadnutého uznesenia krajského súdu vyplýva, že sťažovateľka sa k podanému odvolaniu oprávneného vyjadrila listom doručeným okresnému súdu 4. apríla 2013 a uviedla argumenty na podporu svojich tvrdení. Krajský súd k tomu uviedol: „*Dňa 04.04.2013 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie*

matky k podanému odvolaniu, v ktorom uviedla, že odvolateľ účelovo cituje výňatky z rozličnej literatúry, faktom však je, že dieťa nemožno nútiť na stretnutie s rodičom. Takáto situácia môže byť riešená len za pomoci psychológa a kolízneho opatrovníka. Matka vyjadrila nesúhlas s vyjadreniami odvolateľa s poukazom na to, že nemôže označiť rozhodnutie za arbitrárne, keď práve on koná svojvoľne a jeho konanie je založené na ľubovôli a pomstychtivosti. Uviedla, že syndróm zavrhnutého rodiča u detí vyvolal práve otec, a to tzv. systémovým inštitucionálnym týraním detí, nakoľko sú stále podrobované znaleckým dokazovaniam, výsluchom na súde, polícii, ÚPSVaR. Deti sa vyjadrujú, že už chcú mať od otca pokoj a uvedený syndróm sa u nich prehľbuje aj neustálym verbálnym napádaním matky pred maloletými deťmi. Podľa nej nemožno zo všetkého viniť len matku, pozitívny prístup by mal mať aj otec. S ohľadom na uvedené skutočnosti matka navrhla napadnuté rozhodnutie okresného súdu potvrdiť.“

10.1 Sťažovateľke tak nebolo odňaté základné právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom a návrhom oprávneného. V tomto smere by nebolo možné ani po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie dospieť k záveru o porušení základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu a sťažnosť je potrebné v tejto časti vyhodnotiť ako zjavne neopodstatnenú.

10.2 Čo sa týka procesného postupu krajského súdu v tom smere, že krajský súd rozhodol o podanom odvolaní bez nariadenia pojednávania (a s tým spojenú námietku sťažovateľky o odňatí možnosti vyjadriť sa k vykonaným dôkazom a o porušení základného práva na prejednanie veci v jej prítomnosti), ústavný súd konštatuje, že uvedený postup je v súlade s § 214 ods. 2 OSP. Posúdenie toho, či sú splnené zákonné podmienky na postup podľa § 214 ods. 1 písm. a) až d) OSP, t. j. či je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, či súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a OSP bez nariadenia pojednávania, a je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, či ide o konanie vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania alebo či to vyžaduje dôležitý verejný záujem, a z týchto dôvodov sa má nariadiť na prerokovanie odvolania pojednávanie

(na ktorom by sťažovateľka mala právo nanášať svoje námietky a mala by právo byť na tomto pojednávaní prítomná), je výsostnou úlohou konajúceho odvolacieho súdu (predsedu senátu) po zohľadnení skutkového a právneho stavu a ďalších špecifík veci. Ústavný súd nie je oprávnený zasahovať do tejto právomoci odvolacieho súdu, s výnimkou situácie, ak by došlo zo strany odvolacieho súdu k zjavnému excesu pri výklade a aplikácii zákona vzhľadom na skutkový a právny stav veci, ktorý by mal zároveň vplyv na základné práva a slobody účastníkov konania, k čomu však v prípade sťažovateľky nedošlo. Skutkový a právny stav, ako aj dôkazy (výpovede znalcov, znalecké posudky, odborné vyjadrenia ÚPSVaR, listinné dôkazy, lekárske správy, záznamy o styku otca s maloletými deťmi za prítomnosti vyššieho súdneho úradníka) ustálené Okresným súdom Žiar nad Hronom aj podľa ústavného súdu umožňovali taký výklad § 214 OSP, na základe ktorého nemuselo byť vo veci prerokovania odvolania nariadené pojednávanie.

10.3 Aj v tomto prípade tak nemožno dospieť k záveru o prípadnom porušení čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu, a to ani v prípade prerokovania sťažnosti po jej prijatí na ďalšie konanie, preto je potrebné sťažnosť aj v tejto časti vyhodnotiť ako zjavne neopodstatnenú.

10.4 K namietanému porušeniu čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa je potrebné v úvode uviesť, že tento upravuje princíp, že záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa detí, a to aj pri rozhodovaní súdu v ich veciach alebo veciach, ktoré sa dotýkajú ich záujmu.

10.5 Tento princíp bol v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky transponovaný (explicitne aj implicitne) do jednotlivých noriem Občianskeho súdneho poriadku (porov. napr. § 75 ods. 2, § 100 ods. 3, § 102 ods. 1 a ďalšie), ako aj zákona o rodine (porov. napr. čl. 5, § 23 ods. 2, § 24 ods. 4, § 44 ods. 4 a ďalšie). Na ústavnej úrovni sa princíp povinnosti prihliadať na najlepší záujem dieťaťa (maloletého) v konaní pred všeobecným súdom spája najmä so základným právom dieťaťa (maloletého) na súkromie podľa čl. 16 ods. 2 ústavy, na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného

a rodinného života v zmysle čl. 19 ods. 2 ústavy, na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, so základným právom dieťaťa (maloletého), aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohlo vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom, podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

10.6 V konaní pred ústavným súdom je však sťažovateľkou matka maloletých detí, a nie maloleté deti samotné. Len deti (t. j. maloletí) primárne benefitujú z princípu upraveného čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, ktorý našiel v právnom poriadku vyústenie do subjektívnych hmotných a procesných ústavných práv dieťaťa (maloletého) alebo subjektívnych hmotných a procesných zákonných práv dieťaťa (maloletého). Na základe uvedeného tak chýba medzi v sťažnosti namietaným porušením čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa a osobou sťažovateľky príčinná súvislosť (kauzálny nexus) a námietka porušenia čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa zo strany sťažovateľky (matky maloletých detí) je zjavne neopodstatnená, keďže namietané porušenie ústavných práv spojených s princípom vyjadreným v čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa (uvedené v bode 10.5) je aktívne legitimované dieťa (t. j. maloletý).

10.7 Navyše, ústavný súd v súvislosti s čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa odkazuje na svoje uznesenie sp. zn. II. ÚS 596/2014 z 30. septembra 2014 (publikované v Zbierke nálezov a uznesení ústavného súdu pod č. 57/2014), v ktorom ústavný súd uviedol, že na úrovni doktríny medzinárodného práva, ako aj na úrovni samotnej Organizácie Spojených národov prevládol (dnes už konštantný) právny názor, že medzi články Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré upravujú všeobecné zásady/princípy (general principles) a nie sú priamo vykonateľné, ale je potrebné tieto zásady inkorporovať do príslušnej vnútroštátnej legislatívny a aplikačnej praxe, možno zaradiť najmä čl. 2, čl. 3, čl. 6 a čl. 12 (pozri Hodgkin, R. – Newell, P. Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child. Fully revised third edition. Ženeva : UNICEF Regional Office for Europe, 2007, s. 39, 83, 158; k tomu porov. aj Committee on the Rights of the Child: General Comment No. 5, CRC/GC/2003/5, body 19, 20 a 22). Tento záver podporuje i samotný text týchto článkov Dohovoru o právach dieťaťa („štáty sa zaväzujú“, „štáty

zabezpečujú“, „dieťaťu sa poskytuje“). Naopak, k priamo vykonateľným právnym normám Dohovoru o právach dieťaťa je možné zaradiť napr. čl. 7 ods. 1, čl. 10 ods. 2, čl. 13, čl. 16 a pod.

10.8 V duchu týchto konklúzií ústavný súd odmietol sťažnosť vo veci sp. zn. II. ÚS 596/2014 v časti namietajúcej porušenie čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú, keďže táto označená referenčná právna norma Dohovoru o právach dieťaťa neobsahuje priamo aplikovateľné subjektívne právo, ale je všeobecnou proklamáciou (princípom), ktorý je zmluvný štát povinný inkorporovať do svojho právneho poriadku a orgány aplikácie práva sú povinné tento princíp zohľadňovať pri aplikácii príslušných vnútroštátnych normatívnych právnych aktov.

10.9 Ústavný súd nevidí potrebu nič na uvedenom názore meniť a aj s týmto vedomím konštatuje, že sťažnosť v časti namietaného porušenia čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým uznesením krajského súdu je aj z dôvodov popísaných v bodoch 10.7 a 10.8 zjavne neopodstatnená.

K namietanému porušeniu ústavných práv sťažovateľky napadnutým uznesením najvyššieho súdu

11. Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky, aby sa jej vec prerokovala v jej prítomnosti a aby sa mohla vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom, podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka ako dovolateľka mala možnosť prezentovať svoje námietky a argumenty v podanom dovolaní, pričom bola zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom. Čo sa týka dokazovania pred dovolacím súdom, ústavný súd odkazuje na § 243a ods. 2 OSP, v zmysle ktorého dovolací súd dokazovanie nevykonáva. Rovnako ústavný súd poukazuje na § 243a ods. 3 OSP, v zmysle ktorého o dovolaní proti uzneseniu sa rozhoduje vždy bez pojednávania. Námietka porušenia čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu je v tejto časti zjavne neopodstatnená.

11.1 K namietanému porušeniu čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým uznesením najvyššieho súdu ústavný súd odkazuje na závery uvedené v bodoch 10.4 až 10.9, ktoré sú plne aplikovateľné aj na napadnuté uznesenie najvyššieho súdu.

11.2 Sťažovateľka namieta, že najvyšší súd jej dovolanie odmietol ako neprípustné podľa § 239 ods. 3 OSP z dôvodu, že krajský súd rozhodoval vec týkajúcu sa úpravy styku oprávneného s maloletými deťmi (v rámci ktorej je podľa najvyššieho súdu dovolanie neprípustné), pričom podľa sťažovateľky krajský súd rozhodoval o výkone rozhodnutia o úprave styku oprávneného s maloletými deťmi, ktorého právna úprava sa nachádza v Občianskom súdnom poriadku, a nie v zákone o rodine, čiže nebola podľa sťažovateľky naplnená hypotéza právnej normy § 239 ods. 3 OSP. Uvedené námietky by mohli signalizovať možnosť porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy z dôvodu arbitrárneho rozhodnutia, avšak sťažovateľka vo svojej sťažnosti a ani v doplnení sťažnosti na základe výzvy ústavného súdu (body 9 a 9.1) nenamietala porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu.

11.3 Sťažovateľka však v petite sťažnosti navrhuje vysloviť porušenie práva garantovaného čl. 6 ods. 1 dohovoru. Pravdou je, že odôvodnenie sťažnosti smeruje iba k porušeniu práva sťažovateľky, aby sa jej vec prerokovala v jej prítomnosti a aby sa mohla vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom, ako súčasť práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a sťažovateľka nenamietala porušenie práva na spravodlivé súdne konanie ako také, resp. práva na nearbitrárne rozhodovanie. Z dôvodu materiálnej ochrany základných práv a slobôd a charakteru výhrad (námietok), ktoré sťažovateľka v sťažnosti explicitne vzniesla (pozri bod 11.2), však ústavný súd preskúmal možnosť porušenia práva na spravodlivé súdne konanie (resp. práva na nearbitrárne rozhodovanie ako súčasť práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu na základe označenia čl. 6 ods. 1 dohovoru v petite sťažnosti.

11.4 Je potrebné dať sťažovateľke za pravdu, že rozhodovanie o výkone rozhodnutia o úprave styku oprávneného s maloletými deťmi je upravené v § 272 a nasl. OSP, a nie

v zákone o rodine. Samotný krajský súd v záhlaví napadnutého uznesenia uvádza, že rozhodoval vo veci výkonu rozhodnutia o úprave styku otca s maloletými deťmi. Vykonávacie konanie vo veci úpravy styku rodičov s maloletými deťmi je plne upravené v Občianskom súdnom poriadku a konajúci súd neaplikuje hmotnoprávne normy zákona o rodine, ale vychádza z právnych noriem Občianskeho súdneho poriadku a vykonateľného súdneho rozhodnutia, ktorého výkon sa navrhuje.

11.5 Z uvedených premís vyplýva, že konštatácia najvyššieho súdu, ktorý rozhodovanie o výkone rozhodnutia o úprave styku oprávneného s maloletými deťmi subsumoval pod dôvod neprípustnosti dovolania podľa § 239 ods. 3 OSP a na tomto základe odmietol sťažovateľkou podané dovolanie ako vec upravenú zákonom o rodine, by bolo potrebné bližšie preskúmať pre vyvrátenie či potvrdenie pochybností o možnom arbitrárnem právnom závere najvyššieho súdu a možnom porušení práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

11.6 Prijatiu sťažnosti na ďalšie konanie v tejto časti však bráni skutočnosť, že napadnutým uznesením krajský súd uložil sťažovateľke povinnosť uhradiť pokutu vo výške 100 eur. Tým sťažovateľke uložil povinnosť peňažného plnenia.

11.7 Podľa § 239 ods. 4 OSP ustanovenie § 239 ods. 1 písm. a) o prípustnosti dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu, ak odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, neplatí, ak ide o uznesenie ukladajúce peňažné plnenie, ktoré neprevyšuje trojnásobok minimálnej mzdy a v obchodných veciach desaťnásobok minimálnej mzdy, pričom na príslušenstvo sa neprihliada. Na určenie minimálnej mzdy je rozhodujúci deň podania návrhu na prvostupňovom súde.

11.8 Výška sťažovateľke krajským súdom uloženého peňažného plnenia 100 eur neprevyšovala v čase rozhodovania dovolacieho súdu trojnásobok minimálnej mzdy (tá bola v čase rozhodovania dovolacieho súdu vo výške 352 eur, trojnásobok minimálnej mzdy sa rovnal sume 1 056 eur; porov. nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 321/2013 Z. z., ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy na rok 2014).

11.9 Prezentované východiská oprávňujú ústavný súd konštatovať, že aj v prípade prijatia sťažnosti v časti namietaného porušenia čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu na ďalšie konanie, preskúmanie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu z pohľadu možného porušenia sťažovateľkiných práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a potenciálne zrušenie a vrátenie veci najvyššiemu súdu na ďalšie konanie by bol najvyšší súd oprávnený dovolanie sťažovateľky odmietnuť pre neprípustnosť podľa § 239 ods. 4 OSP a právna pozícia sťažovateľky by sa nezmenila.

11.10 V takto nakonfigurovanom právnom stave je potrebné preto dať prednosť právnej istote účastníkov súdneho konania a odmietnuť sťažnosť aj v tejto časti pre zjavnú neopodstatnenosť.

11.11 Ústavný súd k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu a vysporiadaniu sa s námietkou sťažovateľky o existencii dovolacieho dôvodu podľa § 237 písm. f) OSP dodáva, že právny názor najvyššieho súdu o neprípustnosti dovolania je v napadnutom uznesení zdôvodnený vyčerpávajúcim spôsobom a presvedčivo. V odôvodnení napadnutého uznesenia najvyšší súd dostatočným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré nebolo možné konštatovať prípustnosť dovolania na základe dovolacieho dôvodu podľa § 237 písm. f) OSP. Otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a ústavný súd vzhľadom na udržateľnosť záverov najvyššieho súdu o neexistencii dovolacieho dôvodu podľa § 237 písm. f) OSP nie je oprávnený v tomto prípade zasahovať do rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu. Sťažnosť je preto potrebné odmietnuť aj v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2015